

WAHID TADQIQOT MARKAZINING FAOLIYATI HAQIDA

S.S.Aminova

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti sotsiologiya yo`nalishi 1-bosqich talabasi.

aminova.s0804@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11218604>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Indoneziyaning mashhur tadqiqot va tahlil markazlaridan biri bo'lgan Wahid islom tadqiqot markazi haqida ma'lumotlar berilgan bo'lib, maqolani o'qish davomida markaz haqida ma'lumot, unda olib borilgan tadqiqotlar haqida tushunchaga ega bo'lasiz.

Kalit so'zlar: Wahid, tadqiqot, tahlil, islom, madaniyat, kampus stipendiyalari.

ABOUT THE ACTIVITIES OF THE WAHID RESEARCH CENTER

Abstract. This article provides information about the Wahid Islamic Research Center, one of the famous research and analysis centers in Indonesia, and while reading the article, you will get an understanding of the information about the center and the research conducted there.

Keywords: Wahid, research, analysis, Islam, culture, campus scholarships.

О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОГО ЦЕНТРА WAHID

Аннотация. В этой статье представлена информация об Исламском исследовательском центре Вахида, одном из известных исследовательских и аналитических центров Индонезии. Прочитав статью, вы получите представление о центре и проводимых там исследованиях.

Ключевые слова: Вахид, исследования, анализ, ислам, культура, стипендии кампуса.

Kirish. Indoneziya konstitutsiyasining 29-moddasida davlat yagona Xudoga ishonishga asoslanganligi va fuqarolarning diniy e'tiqod erkinligi huquqlarini kafolatlashi aytilgan.¹

Mamlakatning mustaqillik uchun kurashi davrida ishlab chiqilayotgan konstitutsiya loyihasining muqaddimasida musulmonlar shariat qonunlariga rioya qilishi zarurligi qayd etilgan, biroq bu ibora 1945-yil, avgustda loyihadan olib tashlangan. Ayrim partiya va harakatlarning 1999-2002-yillardagi konstitutsiyaviy islohot davrida konstitutsiyaning 29-moddasiga shar'iy eslatmalar kiritishga urinishlari muvaffaqiyatsiz tugagan.

"Rasman tan olingan" (masalan, aholini ro'yxatga olishda) oltita (1978-yildan 1998-yilgacha beshta) din: islom, protestantizm, katoliklik, hinduizm, buddizm va konfutsiylik. 1965-

¹ <https://worldconstitutions.ru/>

yilda Prezident Sukarno tomonidan e'lon qilingan asl ro'yxatga konfutsiylik kiritilgan edi, lekin u 1979-yilda Suxarto hukumati tomonidan "rasmiy" dinlar ro'yxatidan olib tashlangan. Shu sababli mamlakat aholisi 1971-yil aholini ro'yxatga olishda konfutsiylikni o'zlarining dini sifatida ko'rsatishlari mumkin edi, lekin keyingilarida emas (1980, 1990, 2000), konfutsiylik tarafdorlari (musulmon, nasroniy yoki buddist bo'lmaganlar) "boshqalar" deb qayd etilgan ro'yxatga olishlarda².

Indoneziya eng ko'p musulmon istiqomat qiladigan dunyo mamlakati bo'lib, u yerda islomga e'tiqod qiluvchilar soni 88% dan oshadi.³

WAHID instituti mana shu islom madaniyatini rivojlantirish, jamiyatning quyi tabaqasi farovonligini oshirish, demokratiya va fundamental adolatni barpo etish hamda butun dunyoda tinchlik va zo'ravonlikdan voz kechishni kengaytirishga bag'ibshlangan.

Metod va materiallar. Hujjatlardan o'rganish metodi va internet ma'lumotlaridan foydalangan holda ushbu tadqiqot markazini tahlil etamiz

WAHID instituti Islom bo'yicha tadqiqot markazidir. WAHID instituti KH Abdurrahmon Vohidning (Gus Dur) Indoneziya va islom jamiyatini rivojlantirish, jamiyatning quyi tabaqasi farovonligini oshirish, demokratiya va fundamental adolatni barpo etishdagi intellektual majburiyatini ro'yobga chiqarish uchun fidoiylilik bilan paydo bo'ldi. Institutning asosiy vazifasi butun dunyoda tinchlik va zo'ravonlik qilmaslikni kengaytirish hisoblanadi.

Mintaqaviy va jahon miqyosida WAHID instituti musulmonlar va boshqa dinlar va madaniyatlar, jumladan, islom olami va G'arb o'rtasida muloqot va tushunishni ta'minlaydi.

Indoneziyada WAHID instituti Gus Durning sadoqati va qarashlarini amalga oshirish uchun yosh istiqbolli mutafakkirlar va faollarning paydo bo'lishiga yordam beradi. WAHID instituti yoshlar uchun ta'lim tadbirlarini tashkil qiladi, dinlararo, madaniyatlararo va millatlararo muloqotlarni yaratish uchun musulmon ulamolarining salohiyatini oshiradi va ularga iqtisodiy farovonlik, adolat va yaxshi boshqaruvni qurish jarayonida faol ishtirok etishga yordam beradi va targ'ib qiladi.⁴

Muhokama va natijalar.

KH Abdurrahmon Vohid Akbar Nahdlatul Ulama (PBNU) kengashining sobiq Bosh Raisi Gus Dur nomi bilan tanilgan. Bu Indoneziya musulmon muhitida demokratik harakat va mo'tadil

² Leo Suryadinata, Evi Nurvidya Arifin, Aris Ananta „Five religions: a multi-religious society“, [Indonesia's population: ethnicity and religion in a changing political landscape](#). Institute of Southeast Asian Studies — 103-104 bet. ISBN 9812302182.

³ Suryodiningrat, Meidyatama. „Who Are Indonesians?“. The Jakarta Post (2-oktyabr 2006-yil). Qaraldi: 2-oktyabr 2006-yil

⁴ <http://wahidinstitute.org/wi-eng/about-us/about-the-wahid-institute.html>

fikrdagi muhim shaxs degan ma'noni anglatgan. Uning o'qishi va qiziqishlari siyosatdan tortib, hazilgacha juda keng. Avvalgidek, Indoneziya Respublikasi sobiq din vazirining o'g'li Indoneziya Respublikasi Prezidenti bo'lganida (1999-2001) ko'plab muhim qadamlar qo'yildi, ayniqsa, ozchilik guruhlari huquqlarini kafolatlash bo'yicha.

Institut 2004-yil 7-sentabrda Jakartadagi Four Seasons mehmonxonasida tashkil etilgan.

Yenni Zannuba Vohid direktor etib tayinlangan. Keyinchalik uning ta'kidlashicha, institut zo'ravonlik va terrorizm tahdidi bilan to'lib-toshgan dunyodagi hozirgi vaziyat, har qanday sababga ko'ra bizni dinlararo, millatlararo va etnik dialog shaklida hamkorlikda harakat qilishga majbur qilgan. U 2001-yil 11-sentabrda Nyu-Yorkda yuz bergan fojia tufayli dunyo haligacha og'riq va vahimadan xalos bo'lmagan va Indoneziya ko'plab joylarda dinlar yoki etnik guruhlar to'qnashuvi sabab bo'lgan ko'plab joylarda dinlar yoki etnik guruhlar to'qnashuvi sabab bo'lgan ko'plab jamoaviy zo'ravonliklarni ko'rgan bir paytda tashkil etilgan, butun mamlakat bo'ylab, shu jumladan yirik shaharlarda ham.⁵

Institut Indoneziyaning sobiq prezidenti Abdurahmon Vohid tomonidan asos solingan va uning qizi Yenni Zannuba Vohid tomonidan boshqariladi.

U Indoneziyaning marhum prezidenti Abdurrahmon Vohidning ikkinchi qizi, Indoneziyaning birinchi din vaziri Vohid Hasyimning nabirasi va dunyodagi eng yirik musulmon tashkiloti Nahdatul Ulama asoschisi Hasyim Asy'arining nevarasi.⁶

Uning otasi mamlakatning to'rtinchi Prezidenti etib saylanganida, u otasiga yangi lavozimida yordam berish uchun jurnalistikadagi faoliyatini tark etishga majbur bo'ldi. Vohidning impichmenti e'lon qilingandan so'ng, u Garvard Kennedi maktabida Mason stipendiyasi sifatida magistr darajasini olish uchun ketdi. 2004-yilda, Bostondan qaytgach, u yangi tashkil etilgan Vohid institute direktori, 2005-yildan 2007-yilgacha president Susilo Bambang Yudxoyononing siyosiy aloqalar bo'yicha maslahatchisi etib tayinlandi. Hozirda u otasi Abdurrahmon Vohid tomonidan asos solingan islom tadqiqot markazi Vohid instituti direktori lavozimida ishlab kelmoqda.

Markaz diniy bag'rikenglik, hukumat tomonidan diniy huquqlarni cheklash, diniy sabablarga ko'ra adovatning tarqalishi va dinga asoslangan nizolarni kuzatishga qaratilgan bo'lib, natijalarini Vohid instituti tomonidan oylik hisobotlar, choraklik byulletenlar va Indoneziyadagi

⁵ <http://wahidinstitute.org/wi-eng/about-us/about-the-wahid-institute.html>

⁶ Milovanovic, Selma. „[Following in her father's footsteps - her way](#)“. *The Sydney Morning Herald* (2010-yil 12-iyun).

diniy hayotning zamonaviy holatini tavsiflovchi yillik hisobotlar kabi bir qator nashrlar va hisobotlarda hujjatlashtirilgan.

Jamiyatda haqiqatda biz uy xo'jaliklarida ham, milliy darajada ham sodir bo'ladigan turli zo'ravonlik va kamsitishlarga tez-tez duch kelamiz. Bu zo'ravonlik odatda odamlarning iqtisodiyot, ta'lim va axborotdan foydalanish imkoniyati cheklangan hududlarda sodir bo'ladi, bu esa provokatsiyaning yuzaga kelishini osonlashtiradi va shu tariqa kamsitish harakatlarini keltirib chiqaradi. Har xil advokatlik sa'y-harakatlari amalga oshirildi, lekin sodir bo'lgan advokatlik modeli odatda sodir bo'lgan voqealarga munosabatdir, masalan, vositachilik harakatlari shaklida.

Biz kamsitish harakatlariga sabab bo'lishi mumkin bo'lgan shart-sharoitlarni yaratmaslik uchun profilaktika va konditsionerlik shaklida olib borilayotgan targ'ibot sa'y-harakatlarini kamdan-kam ko'ramiz. Shu sababli, muammoni ildizigacha hal qilish uchun boshqa strategik sa'y-harakatlar kerakligi aniq.

“Farovon va adolatli jamiyat barpo etishda K.H.Abdurrahmon Vohidning tamoyillari va intellektual ideallari uchun kurashish maqsadida jamiyatga bevosita ta'sir ko'rsatadigan dastur ishlab chiqishga harakat qilmoqdamiz. Boshqacha yondashish orqali biz iqtisodiy va ijtimoiy-madaniy yondashuv orqali murosasizlik urug'ini va quyi qatlamda zo'ravonlik harakatlarini sodir etish tendentsiyasini yengib o'tmoqchimiz” deya ta'kidlaydi Vohid instituti tinchlik sevgisi kooperativi (KOCIDA WI) dasturi rahbarlari.⁷

WAHID instituti kelajakdagi dasturlarni kengaytirishga intiladi. Dasturga quyidagilar kiradi:

1. Islom, insof va korruptsiyaga barham berish. Ushbu dastur Indoneziyada yaxshi boshqaruvni rivojlantirish va demokratiyani mustahkamlash uchun juda muhim bo'lgan shaffoflik, samarali va hisobdor hukumat qadriyatlarini targ'ib qilish majburiyatining bir qismidir.

2. Mikrokreditlar. Ushbu dastur moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini oshirish va kam ta'minlangan uy xo'jaliklari uchun bandlik imkoniyatlarini kengaytirish, imkoniyatlarni ulash va quyi sinf jamoalari uchun iqtisodiyotni rivojlantirishga qaratilgan.

3. Abdurahmon Vohid universiteti. Ushbu dastur Indoneziyada demokratiyani rivojlantirish bilan chambarchas bog'liq bo'lgan Gus Durning g'oyalari va qadriyatlarini kengaytirish, saqlash va tarqatish uchun yordam ko'rsatishga qaratilgan.

⁷ <https://www.wahidinstitute.org/wi-id/program/koperasi-cinta-damai-wahid-institute-kocida-wi.html>

4. Kampus stipendiyalari. Ushbu dastur talabalarga oliy ma'lumot olish uchun stipendiya yordamini ko'rsatishga qaratilgan. Bu biznes ham bilimli, dunyoqarashi keng va bag'rikeng yosh yetakchilarni shakllantirish maqsadida rivojlantirilmoqda

5. Yoshlar dasturi. Ushbu dastur yosh liderlarni o'zgarishlar agenti sifatida jalb qilishga va yosh avlod dinamikasi orqali tinchlikni kengaytirishga qaratilgan.

Xulosa. O'zbekiston ko'plab davlatlar bilan iqtisodiy va ijtimoiy aloqalar olib boradi.

Xususan, Indoneziya bilan ham savdo-sotiq va turizm sohalarida, diplomatik aloqalarda bo'lib kelmoqda. Shuni ta'kidlash joizki, Indoneziya aholisining yarmidan ko'proq qismi islom diniga e'tiqod qiladi, ya'ni musulmon madaniyati ommalshib bo'lgan. Mening fikrimcha, din bor joyda yuksalish va farovonlik hukm suradi. Vohid instituti ham jamiyatning muammolariga, kamchiliklariga din orqali yechim izlaydi. Qolaversa, islom dini mukammaldir. Mening fikrimcha, O'zbekistonda ham shunga o'xshash institutlarning sonini ko'paytirish kerak va hamkorlik aloqalarini yanada mustahkamlash kerak.

REFERENCES

1. <https://worldconstitutions.ru/>
2. Leo Suryadinata, Evi Nurvidya Arifin, Aris Ananta „Five religions: a multi-religious society“, [Indonesia's population: ethnicity and religion in a changing political landscape](#). Institute of Southeast Asian Studies — 103-104 bet. ISBN 9812302182.
3. Jiyanmuratova Gulnoz. Sotsiologiya tarixi. – T.: Innovatsiya-Ziyo, 2020. – 466 b. / https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=fdboTmYAAA AJ&citation_for_view=fdboTmYAAA AJ:W7OEmFMylHYC
4. Gulnoz J., Bunyod N. YOSHLAR IJTIMOY-SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISH-USTUVOR VAZIFA //ZAMONAVIY DUNYONING IJTIMOY MANZARASI VA JAMIYAT TUZILMALARI TRANSFORMATSIYASI. – 2024. – T. 1. – №. 1.
5. Suryodiningrat, Meidyatama. „Who Are Indonesians?“. The Jakarta Post (2-oktyabr 2006-yil). Qaraldi: 2-oktyabr 2006-yil
6. <http://wahidinstitute.org/wi-eng/about-us/about-the-wahid-institute.html>
7. <http://wahidinstitute.org/wi-eng/about-us/about-the-wahid-institute.html>
8. Milovanovic, Selma. „Following in her father's footsteps - her way“. *The Sydney Morning Herald* (2010-yil 12-iyun).
9. <https://www.wahidinstitute.org/wi-id/program/koperasi-cinta-damai-wahid-institute-kocida-wi.html>